

Što, kako i za koga & tako dalje. Dejan Kršić

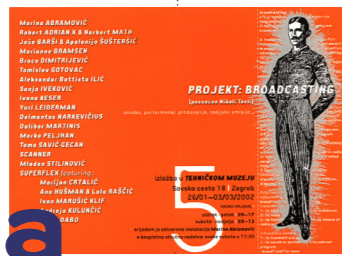
grafički dizajn za suvremenu umjetnost
10–27.6.2015.
HDD galerija

Što, kako i za koga, povodom 152. obljetnice Komunističkog manifesta, HDLU, Zagreb



- Anti-globalizacijske demonstracije za vrijeme sastanaka MMF-a i Svjetske banke u Pragu
- dot.com krah
- 7% stanovnika Hrvatske koristi web
- 11.09. teroristički napad na WTC i Pentagon
- Pokrenuta Wikipedia
- Sabor RH donio zakon o Kulturnim vijećima
- Dani dizajna u Zagrebu

Projekt: Broadcasting, posvećen Nikoli Tesli, Tehnički muzej, Zagreb



WHW počinje voditi Galeriju Nova



Početak izlaženja Novina Galerije Nova



Rick Poyner: Diseobey the Giant, DAZ

Start, Galerija Karas, Mestna Galerija, Ljubljana



'Balkanske izložbe' Harald Szeemanna i Renéa Blocka

Osnovana Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Mi2, WHW i Platforma 9,81 osnivaju suradničku platformu 'Zagreb – kulturni kapital Evrope 3000', kojoj se pridružuju BLOK, Kontejner, Bacači sjenki i Community Art School

5. Cetinjsko bijenale: Love It or Leave It



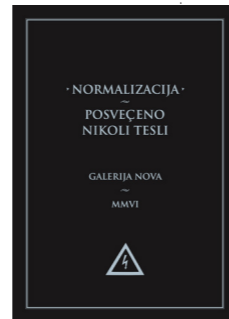
Sedam istočno-evropskih zemalja pristupa NATO-u

- Talačka kriza u Beslanu
- George W. Bush drugi put izabran za predsjednika SAD

Collective Creativity, Kunsthalle Fridericianum, Kassel



Normalizacija, Galerija Nova, Zagreb



Normalizacija, posvećena Nikoli Tesli, Galerija Nova, Zagreb

Noordung 1995 – 2005 – 2045



Van Abbemuseum, vizualni identitet i publikacije



Mladen Stilinović – Artist's Books / Hoću Kući

O nepoznatim radovima, kustosica Branka Stipančić, Galerija Nova



There's Gonna Be Some Trouble, Rooseum, Malmö

Stjepan Mesić pobijedio Jadranku Kosor u 2. krugu predsjedničkih izbora

- Otvaranje pregovora za članstvo Hrvatske u EU
- YouTube i iPod

Google dolazi u Kinu

- Izraelska bombardiranja položaja Hezbollaha u Libanonu
- Slobodan Milošević preminuo u pritvoru Haškog tribunala

iPhone

- Slovenija uvela Euro
- Na parlamentarnim izborima ponovo pobjeđuje HDZ

Vojin Bakić, Galerija Nova, Zagreb; Grazer Kunstverein, Graz



Archiwum 1–3, Muzeum Sztuki, Łódź

Branka Stipančić: Mangelos no. 1–9,5, DAF



Monografija i izložba Mirko Ilić – strip / ilustracija / dizajn /multimedija, 1975 – 2007.



Fragmenti iz opusa Mihajla Arsovskog, Galerija SC / HDD



Designed in Croatia, HDD galerija

Pred Haškim sudom započelo suđenje Anti Gotovini, Ivanu Čermaku i Mladenu Markaču optuženima za zločine počinjene tijekom Oluje

- Krah na Wall Streetu, financijska kriza
- ZGRAF 10

Prvi direktni izbori za gradonačelnike u RH

- Premijer Ivo Sanader podnio ostavku
- Otvoren MSU

11. Istanbulski bijenale, Od čega čovjek živi?, Istanbul

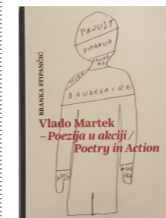


Hungry Man, Reach for the Book. It Is a Weapon, Printed Matter, NY



Umjetnost uvijek ima posljedice, bivša zgrada GSU/MSU, Zagreb

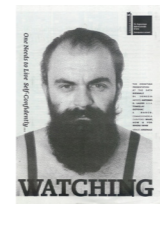
Branka Stipančić: Vlado Martek – Poezija u akciji, DeLve



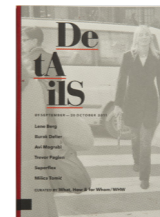
Grčka vlada objavila nove oštre mjere štednje

- U Kongresu SAD izglasan zakon o reformi zdravstvenog osiguranja
- Prosvjedi protiv gradnje garaže kompleksa Cvjetni Hoto grupe
- Vrhovni sud potvrdio da je Branimir Glavaš kriv za ratni zločin u Osijeku 1991.

Potrebno je živjeti samouvjerenom... gledajući, hrvatski paviljon za 54. Venecijanski bijenale



Details, Bergen Kunsthall, Bergen



Drugi svijet, Steiricher Herbst, Graz

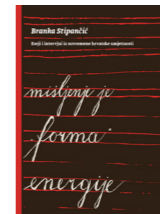


Mirko Ilić: Fist to Face, Print Publishing, F+W Inc, New York

Antimasonski plakati, JFF, Zagreb / Sarajevo



Branka Stipančić: Mišljenje je forma energije



Occupy Wall Street pokret

- Tzv. Facebook i Twitter revolucije u Tunisu i Egiptu
- Izbjeglička kriza na otoku Lampedusi
- Teroristički napad Andersa Breivika

Zviždač Edward Snowden

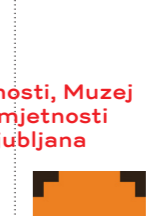
- Protesti na trgu Taksim
- Benedict XVI se povlači s držnosti pape
- Hrvatska primljena u članstvo EU
- Razbijanje čiriličnih natpisa u Vukovaru
- Referendum o braku

Really Useful Knowledge, Museo Reina Sofia, Madrid



Public Library, Galerija Nova, Zagreb

Meeting Points 7, Zagreb, Antwerpen, Beč, Beirut, Kairo, Hong Kong, Moskva



Draga umjetnosti, Muzej suvremene umjetnosti Metelkova, Ljubljana



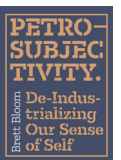
Dear Art, Calvert 22, London



An Edge Effect: Art & Ecology in the Nordic Landscape, Half Letter Press, Chicago



Brett Bloom: Petro-subjectivity, Breakdown Break Down Press



Antimasonski plakati, JFF, Zagreb / Sarajevo



Gradanski rat u Siriji

- Ekvador daje azil Julianu Assangeu
- Članice Pussy Riot osuđene na dvije godine zatvora
- Objavljen Registar branitelja u RH

Referendum o neovisnosti Škotske

- Uhićeni gradonačelnik Milan Bandić i 18 suradnika
- Počeo protest u Savskoj 66

Teroristički napad na redakciju Charlie Hebdo u Parizu

- Izabrana predsjednica Kolinda Grabar Kitarović
- Irska referendumom ozakonila istospolne brakove

va parcijalna retrospektiva dizajnerskog rada Dejana Kršića – čiji je vremenski okvir s jedne strane ugrubo definiran početkom suradnje s kustoskim timom **Što kako & za koga 2000.** godine, a s druge sadašnjim trenutkom te iste suradnje – predstavlja, uvjetno rečeno, neku treću etapu jedne uzbuđljive i produktivne karijere koja sad već ukupno broji tri i pol desetljeća s dovoljno mitskih trenutaka za bar dva ‘normalna’ opusa nekog grafičkog dizajnera. *Fast-forward* od 1978., DK je prvo prošao kroz sve u kontekstu dizajna bitne hrvatske tiskovine kasnog socijalističkog perioda, od početaka u **Studentskom listu**, preko **Poleta**, **Quoruma**, **Svijeta**, **Starta** i **Danasa**, usput prateći i svog mentora Mirka Ilića kojemu je asistirao na dizajnu omotnica ploča u kojem je kasnije i sam realizirao nekoliko značajnih izdanja. Paralelno s tim 80-ih je razvijao i vlastiti projekt **Nova Evropa** (NEP) konceptualno blizak raznim ograncima slovenskog pokreta **Neue Slowenische Kunst**, a lokalno duhovno najrodniji dizajnersko-umjetničkim fenomenima kao što su **Studio Imitacija života** i **Greiner&Kropilak**. NEP-ova filozofija i eklektična estetika napojena u ono vrijeme sveprisutnim odjecima ruskog konstruktivizma, pop glazbe i xerox kulture infiltrirala se i u neke od Kršićevih ‘mainstream’ narudžbi, ali njegovo ustrajanje na prepoznavanju simultanosti političkog, ideološkog i kulturnog konteksta našlo je svoj idealan okvir i platformu u kulturnom magazinu **Arkzin** početkom 90-ih. Časopis koji je po svemu bio drugačiji od svega ostalog, barem u lokalnim okvirima, jednako je važan kao društveni, medijski i dizajnerski fenomen. Obilježio ga je nesuspregnuti aktivizam i kritički naboj, jednako kao i ta s vremenom sve radikalnija naklonjenost eksperimentima u tipografiji, prijelomu, dizajnerskom tretmanu sadržaja itd, pogotovo u zadnjoj fazi s Kršićem kao grafičkim a sada i glavnim urednikom nečeg što je u isto vrijeme i pop i hermetično, i razigrano i strašno ozbiljno.

Povijest suradnje Kršića i **WHW-a** zapravo i počinje s **Arkzinom** i jednim od niza izdanja proizašlih iz njegove kritičko-teorijske biblioteke – reizdanjem **Marxovog i Engelsovog Komunističkog manifesta** (1998.), pomno odabrane nepodobne knjige, bauka za hrvatski politički kontekst kasnih 90-ih čiju su ponovnu cirkulaciju skoro svi prešutjeli. Kolektiv tada mladih kustosica koji se okupio iza **Arkzinove** inicijative da se povratak Manifesta među Hrvate ipak nekako obillježi, uz potporu tek osnovanog **Multimedijalnog instituta mi2** i vremenšne ustanove **HDLU-a** pod vizionarskim vodstvom Nevene Tudor, realizirao je te 2000. godine veliku međunarodnu izložbu nakon koje su njihova kustoska i Kršićeva



dizajnerska aktivnost praktički neodvojive. Naslov izložbe **Što kako & za koga / What How & for Whom**, u akronimu **WHW**, uzet je za ime grupe, a **DK** je ostao kao službeni dizajner i suradnik u svemu što će kolektiv raditi narednih 15 godina. Kroz prva dva velika projekta, ovaj već spomenuti i onaj posvećeni **Nikoli Tesli** godinu i pol dana kasnije (2002, *Projekt: Broadcasting*) **WHW** je već snažno naznačio put kojim smjera ići i pitanja koja želi opet i opet i opet otvarati – pitanja repolitizacije umjetnosti, potisnutog nasljeđa, kontinuiteta radikalnih umjetničkih pozicija koje teže društvenoj promjeni. Vrlo brzo nakon toga, preuzimanjem programa **Galerije Nova**

WHW dobiva trajni stožer za svoje aktivnosti koje nisu nimalo izgubile na intenzitetu u jeku sve većih međunarodnih izložbenih projekata poput *Kolektivne kreativnosti* u **Kunsthalle Fridericianum** u Kasselu (2005.), *Istanbulskog bijenala – Od čega čovjek živi?* (2009.) ili *Stvarno korisno znanje* u **Muzeju Reina Sofia** u Madridu (2014.). **WHW** je već desetak godina bez ikakve sumnje najprominentniji hrvatski kustoski tim sa zavidnim internacionalnim utjecajem i divno je da nisu otišli negdje drugdje ili se, zajedno s Kršićem, kako on to lijepo kaže – ‘međusobno poubijali’.

I dok **WHW** u toj svojoj inicijalnoj fazi možda duguje **Arkzinu** povod svog okupljanja i početna diskurzivna polazišta i medijske strategije, a zahuktaloj atmosferi nezavisne civilne i kulturne scene s prijelaza stoljeća smisao za solidarnost, zajedništvo i kako se to danas lijepo kaže ‘networking’, cijela ta Kršić+**WHW** dizajnersko-kustoska simbioza zapravo je od samog početka našla vlastiti autentični smisao postojanja, vlastiti teorijski i vizualni jezik. Dijelom, naravno, zato što je Kršić u njima imao nekog tko slično njemu promišlja odnos između kulture, umjetnosti, politike i ideologije, a dijelom zato što je **WHW-ova** strategija brzog i konzistentnog organiziranja mnoštva malih taktičkih zbivanja oko velikih tema jako trebala okretnog grafičkog dizajnera koji će svim tim sadržajima udahnuti komunikacijsku oštrinu. U atmosferi globalnog ‘smirivanja’ ekspresivne dekonstruktivističke dizajnerske retorike devedesetih u korist nekog novog smisla za red, Kršić je, izgleda, s **WHW-om** ponovno otkrio i onu svoju početnu ljubav prema likovnom repertoaru



sovjetske avangarde, ali sada na malo drugačijim pozicijama od onih koje je imao 80-ih s **Novom Evropom**. **WHW-ovo** zanimanje za repolitizaciju umjetnosti, naime, bilo je u potpunosti komplementarno s tom historijskom idejom korištenja apstraktnog/modernog likovnog jezika u svrhu advokacije političke promjene, koja je u svojim kasnijim odjecima bila izgubila svaku ideološku oštricu.

WHW-ov odmak od užtogljene institucionalne kustoske prakse u smjeru projekata koji imaju širu društvenu relevantnost, kao i stalnog otvaranja puno malih frontova (predavanja, diskusija, malih izložbi, velikih izložbi, brzih rošada na relaciji između zagrebačke **Galerije Nova** i koje god već druge međunarodne institucije) umjesto igranja na kartu jednog, reprezentativnog izložbenog/umjetničkog proizvoda, sam je po sebi otvorio stimulativno polje za Kršićevu dizajnersku produkciju, ali i primorao ga na stalno osvježavanje repertoara postupaka, vizualnih referenci, načina rješavanja layouta, izbora tipografskih pisama i sl. Bezbroj letaka, razglednica, brošura, knjiga, kataloga, novinskih izdanja – svemu tome morao je udahnuti auru urgentnosti, progresivnosti, važnosti, dinamičnosti, radikalnosti. Kršićev specifičan osobni i dizajnerski senzibilitet na stol je donio još jedan adut kojeg si **WHW**, zapravo, nikad nisu mogle priuštiti jer su sebe i svoja nastojanja uvijek shvaćale pomalo previše ozbiljno. Kao što se Kršićev rad zadnjih 15 godina ne može zamisliti bez **WHW-a**, tako se ni komunikativnost, vidljivost i javni učinak **WHW-ovih** projekata ne može zamisliti bez **DK-ove** dizajnerske imaginacije, smisla za humor, elokvencije u baratanju najrazličitim ikoničkim referencama i odavna prisutnog pop-senzibiliteta koji je uspio efektno animirati i one neprobojnije među **WHW-ovim** tezama i konceptima.

Za gotovo svaki detalj u tim plakatima, publikacijama i letcima postoji neki mali razlog, bio on ozbiljan ili zafrkantski, pragmatičan ili intiman, bilo da je riječ o odabiru pisma ili skrivenoj pop referenci unutar neskrivene umjetničke i dizajnerske. No bilo bi (skoro) sasvim pogrešno misliti da su **DK-u** projekti za koje dizajnira neko dječje igralište, jer izdržljivost ove sinergije između njega i **WHW** počiva na međusobnom povjerenju i činjenici da on u te projekte duboko

vjeruje, da ih temeljito iščitava na svim razinama (kustoskog koncepta, tekstova, pojedinačnih predstavljenih umjetničkih radova) i da sve te sadržaje, kao dizajner, interpretira s pažnjom, poštovanjem i uređivačkim smislom za njihove različite hijerarhije, dinamike, značenja i druge specifičnosti. To se posebno vidi u knjigama i publikacijama, u kojima dolazi do izražaja njegova vještina slaganja i preglednog strukturiranja nerijetko goleme količine sadržaja u layoutu, izbrušena radom za brojne novine i magazine 80-ih i 90-ih godina. Zato one i jesu već na prvi pogled toliko ‘drugačije’, jer ne podliježu sasvim ni konvencijama medija knjige ni konvencijama novinskog/magazinskog medija, nego su prije neki hibridi kakve Kršić i inače uzgaja u svom dizajnerskom laboratoriju još od 80-ih.

Inače, onaj ranije spomenuti **WHW-ov** interes za ‘potisnutu tradiciju’ **DK** dijeli i na svjetonazorskoj i na praktičarskoj razini, pa je u neke projekte uspio implementirati i određene refleksije svog vlastitog zanimanja za historiografiju dizajna. U slučaju **WHW-a**, najočigledniji primjer su **Novine Galerije nova**,

nastale dijelom iz pragmatičnih razloga, a dijelom kao hommage **Novinama Galerije SC** i cijelom dizajnerskom, ali i ideološkom kontekstu koji ih čini zanimljivima i važnima. Razmišljajući o tome, u ovu izložbu smo, osim rada za **WHW** te za niz inozemnih muzejskih institucija i nekoliko domaćih autora i umjetnika, uvrstili i mali segment o **DK-ovom** bavljenju poviješću dizajna – od izložbe **Mihajla Arsovskog** u **Galeriji SC**, retrospektive i monografije **Mirka Ilića**, do opet hibridne izložbe *Designed in Croatia – didaktička izložba* održane upravo u ovom prostoru prije 6 godina, koja je vjerojatno označila početak danas puno rasprostranjenijeg trenda dizajnerskog kuriranja, praktičara istraživača u potrazi za svojim dizajnerskim ‘precima’. ●

Marko Golub

Kustos: Marko Golub
Postav izložbe: Marko Golub, Dejan Kršić i Hrvoje Živčić
Grafički dizajn: Hrvoje Živčić

Sponzori tiska: Ars kopija, Cerovski Print Boutique
Program HDD galerija podržavaju Ministarstvo kulture RH i Grad Zagreb. Ovaj program sufinanciran je sredstvima zaklade **Kultura nova**.